

Memo van de gedeputeerde

drs. J.J.C. van den Hout

Gedeputeerde Natuur, Water en Milieu

Onderwerp

mogelijkheden beperking glyfosaat

Geachte Statenleden,

Via deze memo wil ik u graag – n.a.v. uw verzoek van 10 november 2017 – informeren over de mogelijkheden om in Brabant het gebruik van glyfosaat zoveel mogelijk tegen te gaan.

Bevoegdheden t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen

- De EU bepaalt of de werkzame stof toegelaten wordt (glyfosaat, in dit geval).
- De lidstaat bepaalt of individuele middelen waar deze stof in zit (Roundup bijvoorbeeld, in dit geval), toegelaten wordt en kan daaraan eisen stellen. Dit kan via toelatingsbeschikkingen van het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (= CTGB), maar ook bijvoorbeeld via een ministerieel besluit.
- De provincie heeft geen bevoegdheid t.a.v. de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, maar kan wel in beperkte mate iets aanvullends regelen over het gebruik hiervan (zie verderop bij de opties).

Toepassingen glyfosaat

Vooral toepassing van glyfosaathoudende middelen op verhardingen (beton, asfalt, tegels, straatstenen etc.) leidt tot verhoogde concentraties in het milieu. Grofweg zijn er vier categorieën toepassingen te onderscheiden:

1. Professioneel gebruik op verhardingen: verboden sinds 31 maart 2016 op basis van een ministerieel besluit.
2. Professioneel gebruik op onverhard terrein: toegestaan in de landbouw, sinds 1 november 2017 verboden buiten de landbouw op basis van een ministerieel besluit. Op 26 april jl. is door de Tweede Kamer een motie aangenomen om het gebruik van glyfosaathoudende middelen voor een aantal toepassingen ook in de landbouw te verbieden (bijvoorbeeld voor het resetten ofwel 'oranje spuiten' van weilanden).
3. Particulier gebruik op verhardingen: verboden via CTGB.
4. Particulier gebruik op onverhard terrein: toegestaan. Het ministerie zet in op reductie, maar een ontwerpbesluit van die strekking is ingetrokken na een negatief advies van de Raad van State. De minister heeft aan de Tweede Kamer toegezegd de wetgeving zodanig aan te passen dat een verbod juridisch mogelijk wordt, en in de tussentijd in te zetten op niet-wettelijke maatregelen. In de tweede helft van 2018 wordt een tussenbalans opgemaakt en in 2019 vindt evaluatie plaats.

Datum

25 juni 2018

Documentnummer

4376834

Aan

Provinciale Staten van Noord-Brabant

Kopie aan

-

Van

Johan van den Hout

Telefoon

(073) 681 26 54

Email

jvdhout@brabant.nl

Bijlage(n)

-

Hierop gelden verschillende uitzonderingen, o.a. tijdelijke uitzondering voor sport- en recreatieterreinen.

Opties voor de provincie

Gelet op de bevoegdheidsverdeling kan de provincie glyfosaathoudende middelen niet verbieden (exclusieve bevoegdheid van rijk/CTGB). Maar dat wil niet zeggen dat de provincie niets kan doen om het gebruik hiervan te beperken. De provincie heeft de volgende opties:

Datum

25 juni 2018

Stuknummer

A. Eisen stellen aan toepassing in Verordening

De provincie kan in beperkte mate eisen stellen aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de Verordening ruimte of de Provinciale Milieuverordening (en straks de Omgevingsverordening). Hiervoor geldt wel een zware motiveringsplicht, waarbij in ieder geval aangetoond moet worden dat er een provinciaal belang en lokale noodzaak is voor aanvullende eisen bovenop het generieke beschermingsbeleid. En voor de Verordening Ruimte bovendien dat dit vanuit een goede ruimtelijke ordening nodig is. Deze motivering lijkt op dit moment niet haalbaar om de volgende redenen:

- Zowel door Europa als door rijk is geconstateerd dat de risico's niet onaanvaardbaar zijn.
- De Raad van State heeft aangegeven dat voor het rijk een grondslag ontbreekt om toepassing door particulieren te verbieden, laat staan dat deze grondslag er is voor de provincie.
- Humaantoxicologisch is het grootste probleem het gebruik van particulieren op verhardingen, en dit is al verboden. Illegaal gebruik los je niet op met een extra verbod. Bovendien is een verbod voor particulieren praktisch gezien niet handhaafbaar als de middelen wel verkocht mogen worden.
- Vanuit ecotoxicologisch oogpunt is glyfosaat niet de meest gevaarlijke stof. Extra inzet op handhaving van het verbod van glyfosaat kan ook leiden tot gebruik van schadelijkere stoffen (denk bij particulieren bijv. aan chloor of azijn).
- Maatregelen moeten gemotiveerd worden vanuit een specifiek Brabants belang, bijvoorbeeld de bescherming van de inname van Maaswater voor de productie van drinkwater. Dan moet wel duidelijk zijn dat dit ook een probleem is en blijft nu toepassing op verhardingen recentelijk verboden is en de concentratie in het water naar verwachting zal afnemen.

B. Agendering en lobby m.b.t. rijksbeleid

De provincie heeft onder meer de volgende aangrijpingspunten om reductie van de toepassing van glyfosaat onder de aandacht te brengen van het rijk en inbreng te leveren:

- De tussentijdse evaluatie van de landelijke nota "Gezonder Groei, Duurzame Oogst, 2^e nota duurzame gewasbescherming periode 2013 tot 2023".
- De komende aanpassing van de Bestrijdingsmiddelenwet, voorzien in 2019 (inspreken, eventuele preconsultatie, inzet lobbyisten Den Haag).
- Aansluiting zoeken bij dan wel deelnemen aan projecten die bij het rijk lopen, bijvoorbeeld de stimuleringsprojecten.
- Volgen reactie op de IPO-brief van maart 2018 over gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot grondwater te volgen en waar nodig opnieuw agenderen.
- Agenderen via drinkwaterspoor van de Kaderrichtlijn Water (KRW), o.a. bij het benoemen van de (rest)opgave die landelijk moet worden opgepakt om te voldoen aan de KRW-doelen m.b.t. drinkwater.

- Agenderen via grond- en oppervlaktewater spoor KRW, o.a. in het kader van Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater en de regionale en landelijke analyses ter voorbereiding op de stroomgebiedsbeheersplannen 2021-2027 .

C. Aandacht voor gewasbeschermingsmiddelen in N2000-beheerplannen

Een andere optie is om in de beheerplannen Natura 2000 afspraken te maken over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Dit geldt niet alleen voor gebieden binnen het Natuurnetwerk Brabant, maar ook voor activiteiten die buiten het gebied plaatsvinden en die schadelijk zijn voor het gebied (externe werking). Uiteraard is daarvoor een goed inzicht nodig in de situatie van deze gebieden. Deze maatregelen hoeven niet per se een verbod op het gebruik te zijn. Het kunnen bijvoorbeeld ook voorschriften zijn ten aanzien van bepaalde periodes waarin de middelen wel of niet mogen worden gebruikt, een zonerings of het voorschrijven van bepaalde technieken of voorzieningen zoals een driftvrije dop.

Datum

25 juni 2018

Stuknummer

D. Voorwaarden in pachtovereenkomsten

De provincie zou in pachtovereenkomsten-voor eigen terreinen buiten het Natuurnetwerk aanvullende eisen op kunnen nemen t.a.v. het gebruik van glyfosaat en eventueel andere middelen zoals neonicotinoïden. Binnen het Natuurnetwerk Brabant is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden al niet toegestaan. De pachtovereenkomsten 2019 worden vanaf 1 juli 2018 aangeboden.

E. Monitoring

Hiervoor is al aangegeven dat voor aanvullende eisen bovenop het generieke beschermingsbeleid sprake moet zijn van een Brabants belang ofte wel een lokaal probleem. De verwachting is dat de concentraties glyfosaat in Brabant zullen afnemen nu toepassing op verhardingen verboden is. Om te volgen of deze verwachting uitkomt, is goede monitoring noodzakelijk. De concentraties glyfosaat worden gemeten door de provincie. Uit de resultaten van de Brede Screening Maasstroomgebied (waarover PS wordt geïnformeerd) blijkt vooralsnog geen sprake te zijn van een daling.

E. Stimulering alternatieven

Hierbij kan gedacht worden aan verspreiding kennis over goede voorbeelden, awards, subsidies etc. Daarbij kan samengewerkt worden met rijk, waterschappen en bedrijfsleven zoals drinkwaterbedrijf of tuinbedrijven of België. Binnen de provincie lopen al meerdere projecten waarbij aandacht wordt besteed aan gewasbeschermingsmiddelen, bijvoorbeeld Schoon Water, Vitale bodem en het stimuleren van natuurinclusieve landbouw. Merendeels zijn deze projecten gericht op agrariërs en niet op particulieren. Wel heeft de provincie de BeeDeals mee gefinancierd, die ook gericht zijn op particulieren. Wellicht zijn er ook mogelijkheden aan te sluiten bij de Green Deal Verantwoord particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

F. Opstellen programma gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Aangezien glyfosaat niet de meest ecotoxische stof is, lijkt het zinniger de aandacht niet alleen op glyfosaat, maar op alle gewasbeschermingsmiddelen en biociden te richten. Door de provincie zijn in het verleden plannen van aanpak opgesteld, bijv. Plan van aanpak bestrijdingsmiddelen 2001-2004, vastgesteld juni 2001.

Overwogen kan worden om opnieuw een plan van aanpak of programma op te stellen en daarbij de mogelijkheden te bezien van een programmatische aanpak gewasbeschermingsmiddelen en biociden (naar analogie van PAS). Voor een programmatische aanpak is de basis te vinden in artikel 1.13 van de Wet natuurbescherming. De bovenstaande mogelijkheden en de al lopende acties kunnen daarin meegenomen en in onderlinge samenhang gebracht worden.

Met vriendelijke groet,

Johan van den Hout
Gedeputeerde Natuur, Water en Milieu

Datum

25 juni 2018

Stuknummer